

Ontwikkelingsgericht denken over omgaan met meertaligheid in het onderwijs

1 februari 2011

Auteur: Hilde De Smedt

Volume: 40

Nummer: 4

Pagina's: 29-41

Documenten

- [vonk_jrg40_036.pdf](#)

29 ontwikkelingsgericht denken over omgaan met meertaligheid in het onderwijs hilde de smedt scholen met meertalige kinderen voelen vaak de nood om stil te staan bij het taalbeleid dat ze voeren naar ouders toe op de speelplaats en in de klas in het discours dat daarover wordt gevoerd zoekt men houvast in bepaalde ideeën het is vooral belangrijk dat kinderen zo snel en zo veel mogelijk nederlands spreken op school het mengen van talen moet worden vermeden meertalig opgroeien is niet voor alle kinderen weggelegd zelden wordt hierbij stilgestaan bij taalontwikkelingsaspecten hoe verloopt het proces van een meertalige taalontwikkeling wat kunnen we wanneer verwachten of vragen van kinderen hoe evalueren we al de inspanningen die gebeuren in dit artikel nemen we het taal als logopediste ben ik werkzaam op het ontwikkelingsproces als uit integratiecentrum foyer te brussel waar we gangspunt we staan stil bij een met een divers team werken rond de thema aantal aspecten die actueel in de tijd van meertalige opvoeding van meertalige kinderen voeding en dan vooral naar voren worden geschoven als cruciaal bij kinderen uit de zogenoemde wanneer een kind culturele thema's we linken theoretische naamde minderheids alleen grieks hoort inzichten aan hun betekenis voor het school groeien we focussen bij het bezoek aan taalbeleid en de klaspraktijk bij taalontwikkeling zowel op de opvoeding om op zondag keling denken we dadelijk aan jonge kinde thuis als op de aanpak mogen we geen reken op jonge leeftijd wordt inderdaad de op school en in de vrije hoge eisen stellen basis gelegd maar zeker bij meertalige kin tijd voortdurend probe aan deze taal deren zullen we tot en met de adolescentie reken we wetenschappe aandacht moeten geven aan de verwerving lijke inzichten en prak en functie van de verschillende talen we tijkervaring samen te trachten dan ook tips te formuleren voor de brengen om zo een gerichte aanpak op te verschillende leeftijdsfasen achtereenvol zetten het is vanuit deze werking dat dit gens bespreken we bevindingen over het artikel werd geschreven jong meertalig opgroeien het taalleerproces en het scheiden van talen hierbij de impact

van emoties en attitudes en ten slotte gaan we kort in op de evaluatie van dat proces april 2011 nummer 4 40e jaargang 30 jong meertalig opgroeien dat ze ten aanzien van het kind geen hoge eisen aan deze taal mogen stellen een veelgestelde vraag is of het überhaupt contact met een taal op jonge leeftijd wel mogelijk is om jonge kinderen goed voor 4 jaar kinderen gevoelig maakt meertalig te laten opgroeien singleton en voor de klanken uit deze taal met ryan 2004 vergeleken heel wat onderzoek andere woorden laat de griekse oma ken die dit thema onder de loep namen uit gerust haar gang gaan wanneer het deze en andere onderzoeken kan samenvat kind ouder is en toch echt grieks wil tend worden geconcludeerd dat leren zullen de klanken niet meer zo jong meertalig worden systematisch vreemd in de oren klinken en zal een contact vraagt met de te leren talen juiste uitspraak makkelijker zijn over een langere periode met andere kinderen die op jonge leeftijd met ver woorden wanneer een kind alleen schillende talen worden geconfront grieks hoort bij het bezoek aan oma op teerd een meer open attitude ontwik zondag moeten we ouders meegeven kelen ten aanzien van andere talen tips voor in de klas en voor ouders klankspelletjes met de jongste kleuters in de onthaalklas stappen anderstalige kinderen een nieuwe taalomgeving binnen de eerste periode is er van echt taalgebruik nog geen sprake gebruik deze periode om met de kinderen heel veel klankspelletjes te doen zo leren ze speels de klankkleur van de schooltaal kennen samen dierengeluiden instrumentjes nadoen zingen verhaaltjes vol geluiden om mee te doen zijn hier heel zinvol ouders doen dat best ook in hun thuistaal leerdruk kanaliseren verwachtingen van ouders moeten afgesteld zijn op het aanbod het kind mag zeker niet onder prestatiedruk komen te staan op alle mogelijke leef tijden kunnen zich hier rond problemen voordoen kinderen moeten verplicht taallessen in het weekend volgen jongeren moeten nederlandsstalig onderwijs volgen van hun ouders maar zien dat niet zitten of ervaren de voortdurende kritiek van hun ouders op wat mindere resultaten als zeer belastend verderop gaan we dieper in op de impact van negatieve gevoelens het taalleerproces altijd dezelfde zijn dat betekent dat we kinderen op verschillende momenten ook op in de basisschool zitten kinderen van 2 5 tot een verschillende wijze in het taalleren zul 12 jaar een levensperiode waarin op alle len moeten ondersteunen dat klinkt van vlakken een enorme evolutie wordt doorge zelfsprekend maar hoe zit dat concreet voor maakt gedurende deze hele periode leren het taalleerproces kinderen maar aangezien ze in volle ontwikkeling zijn zullen de interne leerproces voor het taalontwikkelingsproces kunnen sen waarop een beroep wordt gedaan niet we stellen dat een kind evolueert van een 40e jaargang nummer 4 april 2011 31 leerproces dat zich afspeelt op onbewust geraakt uit dergelijk onderzoek blijkt dat niveau naar een meer bewust taal verwer de leeftijd waarop je een taal leert bepaalt ven een goede beschrijving hiervan vinden welke geheugenstructuren worden aange we bij paradys 1994 1998 hij legt in het sproken in onderstaand schema en de bij kader van verworven taalstoornissen bij horende tips wordt al snel duidelijk dat dit meertalige volwassenen zoals afasie de alles wel degelijk invloed heeft op onze klas relatie tussen de hersenzone die werd praktijk beschadigd en de taal die hierbij werd impliciet onbewust geheugen expliciet bewust geheugen domineert het taalleren tot 5 6 jaar neemt vanaf 5 6 jaar een

steeds grotere plaats in taal leren begrijpen uit een context taal bewust opnemen leren door zich aangesproken te doelgerichte aandacht en motivatie voelen leren spreken door gissen en focus op inhoud en vorm missen en een correct model niet vatbaar voor introspectie vatbaar en nood aan introspectie tips voor in de klas en voor ouders kleuters bij jonge kinderen gedurende de kleuterperiode wordt het taalleerproces vooral aangestuurd vanuit het onbewust geheugen kinderen leren in deze periode vooral door in een taalprikkelende omgeving te leven met veel aanbod en kansen om zelf tot expressie te komen hen op fouten wijzen is nog niet zinvol een goed model aanbieden daarentegen is cruciaal goed kleuteronderwijs is de voedingsbodem voor taalontwikkeling kleuterleiders sluiten nauw aan bij de belevingswereld van de kleuters en gebruiken gevarieerde methoden en materialen bij anderstalige kleuters kunnen we de volgende tips meegeven wees niet bang voor herhaling verhaaltjes mogen nog en nog een keer herhaling ondersteunt niet alleen de onbewuste leerprocessen kinderen genieten ook van taal die geen inspanning vergt het voorspelbare koppelt taal aan gevoelens zoals veiligheid en zelfvertrouwen april 2011 nummer 4 40e jaargang 32 zorg dat kinderen zich direct aangesproken voelen gebruik bij klassikale activiteiten vaak de namen van de kinderen zodat ze zich persoonlijk aangesproken voelen jago wat zou er met de poes zijn gebeurd sarah waarom denk je dat max huult vaak over individuele gesprekjes probeer ook in het drukke klasgebeuren tijd te maken voor de kleine individuele gesprekjes pas dan wordt het spreken van het kind maximaal gemodelleerd schooltaal versus gevoelstaal terecht wordt bij anderstalige kinderen het belang van schooltaal benadrukt maar besteed toch evenzeer aandacht aan de taal die kinderen op weg helpt om over gevoelens te communiceren het onbewuste taalleren van kleuters wordt aangezwengeld door primaire behoeften aan veiligheid en begrip het kind moet dus elke nieuwe taal in zijn kleine leventje kunnen ervaren als een dergelijk instrument voor ouders is in deze leeftijdsperiode de boodschap eveneens praat veel met je kind en heb aandacht voor wat het probeert uit te drukken let op het jongste kind in een groter gezin is lang niet altijd het snelst mee met taal vaak is er minder taal rechtstreeks tot het kind gericht verdere tips voor ouders zorg als ouder voor voldoende gericht taalaanbod in een klein bad leer je niet zwem men met andere woorden er is veel kindgericht aanbod nodig als je je kind een taal wil leren via televisie pikken kinderen wel nieuwe woordjes op maar ze worden er niet taalvaardig van mama s en papa s hebben hun eigen taalrol pancsofar vernon feagans 2006 stelden in een onderzoek vast dat mama s en papa s zich in een ander soort taal tot hun kind wenden mama s vuren een rijke vrachtlading woorden af op hun kinderen papa s spreken minder maar gebruiken een meer gevarieerde woordenschat en minder babytaal kinderen genieten van beiden ouders vullen elkaar aan tips voor in de klas en voor ouders vanaf 6 jaar en ouder het taalleren verschuift rond de leeftijd van 5 6 jaar naar een meer bewust niveau het kind kan stilaan taalbeschouwend inzicht verwerven leren is nog steeds best ervaringsgericht maar vraagt soms een meer intentionele doelgerichte aanpak fouten worden bespreekbaar het kind kan over taal gaan reflecteren kennis en vaardigheden worden minder snel of volledig geautomatiseerd met andere woorden er zal al eens oefening nodig zijn 40e jaargang nummer 4

april 2011 33 stilaan gericht taal aanbieden hou er rekening mee dat kinderen wanneer ze wat groter worden minder snel taal automatiseren woordenschat maar ook zinsconstructies moeten in verschillende oefensituaties terugkomen vaak merken we dat nieuwe woordenschat en structuren vooral receptief en schriftelijk worden geoefend en daarna verwacht men dadelijk dat ze in gespreksituaties kunnen worden toegepast een vlotte vloeiende productie moet echter ook worden getraind in het volgende punt geven we hierrond reeds enkele suggesties ook hier blijft het belangrijk om regelmatig te herhalen soms moeten we een keuze maken veel structuren aanbrenge en weinig oefenen of minder structuren met meer intensieve oefentijd naar aanleiding van een thema dat aan bod kwam blijven er in de klas vaak werken ophangen of materialen staan het is zeker goed dat af en toe terug op te nemen weten jullie nog dat we het een tijdje geleden over zuiver water hadden kijk aan de muur hangt nog de afbeelding van de kringloop die het water maakt wat weten jullie er nog over zowel voor het lager als het secundair onderwijs kan je de volgende tips meenemen kwakernaak 2011 zorg voor spreekoefeningen die snel te doen zijn zorg voor een flinke voorraad geleide spreekopdrachten rollenspelen voor tweetal en herhaal spreekopdrachten met verhoogde eisen aan tempo en correctheid organiseer feedbackmogelijkheden doe snelle herhalingsoefeningen onder meer op woordvinding complexe open taken spreekbeurten zijn niet altijd motiverend expliciete aandacht voor de motivatie naarmate de kinderen ouder worden merk je vaak dat de diversiteit op het vlak van taal nog toeneemt dat komt enerzijds omdat aanleg zich stilaan meer laten voelen in deze leerfase gaat ook motivatie steeds meer een doorslaggevende rol spelen kinderen en jongeren leren geen taal meer omdat ze nu eenmaal wordt aangeboden het feit of ze de taal willen leren krijgt een grotere impact wanneer je weerstand voelt om een taal te leren verdient dat zeker aandacht zie verder over taalattitude en emotie dat kan natuurlijk ook positief werken je merkt soms bij anderstalige nieuwkomers dat ze een zeer sterke drive hebben om mee te kunnen in het nederlands omdat ze zo een plekje in onze maatschappij hopen te verwerven meer expliciete aandacht voor de taalvorm bij de afname van een spreekvaardigheids toets viel het ons op dat kinderen uit de tweede klas zich goed uit de slag trokken bij het vertellen over hun eigen belevingswereld maar nog worstelden met de schooltaal door het gebrek aan kennis van de typische woorden werd de zinsbouw verstoord en verminderde de verstaanbaarheid de kinderen uit de vijfde klas gingen heel wat beter om met schoolse vragen en opdrachten maar in hun meer spontane spreken nam de foutenlast toe in dit laatste geval ging het niet zozeer om kunnen dan wel om een nonchalante attitude bij de meer gewone babbel als leerkracht moet je hier bewust mee omgaan bij de oudere kinderen kan het belangrijk zijn om in kringgesprekken soms wat hogere eisen te stellen aan hoe iets wordt gezegd zonder natuurlijk de aandacht volledig naar april 2011 nummer 4 40e jaargang 34 de vorm te laten verglijden je kan bepaalde aandachtspunten afspreeken bijvoorbeeld vandaag gaan we erop letten dat we de vragen aan elkaar goed formuleren in het secundair onderwijs kan men gebruik maken van bovengstaande tips jongeren krijgen bijvoorbeeld de opdracht om een korte dialoog te houden er wordt feedback gegeven en daarna probeert men opnieuw samen fouten on-

der loep nemen omdat de leerlingen bewuster met taal omgaan kunnen en moeten terugkerende fouten ook meer bewust worden opgenomen ze zullen niet meer verdwijnen door een goed model alleen in de eerste klas zeggen ze ik heb zeven jaar en vijf jaar later ik heb twaalf jaar het is belangrijk om met de leerlingen stil te staan bij dergelijke fouten dat kan bij voorbeeld door samen stil te staan bij de herkomst van deze fout in dit geval een letterlijke vertaling uit het Frans ook ouders moeten beseffen dat ze als ze een rijke moedertaal wensen voor hun kinderen die moeten blijven stimuleren ze moeten zorgen dat nieuwe woordenschat ervaarbaar wordt aangeboden en tijd maken voor gesprekken over allerlei thema's wanneer je dat vanuit de school wil stimuleren vind je voor het basisonderwijs suggesties in hecht een bijzonder ouder-kind-school-programma Bosch e a 2005 het leerproces om talen te noemen op wat zoveel betekent als om te scheiden parent one language voor jonge kinderen is dat de structuur die als het meest natuurmeertaligheid is vaak geen gekozen situatie lijkt wordt ervaren dat betekent dat we als ze doet zich voor in gemengde huwelijken opvoeder trachten te staan voor een taal bij minderheidsgroepen buitenlandse werk het kind heeft op deze wijze eventueel een nemeurs enz bij het papa taal mama taal juf taal wanneer leren van meerdere talen ouders aangeven dat ze in een klein bad op jonge leeftijd stelt zich niet aan die regel leer je niet men zich vaak de vraag kunnen houden probe algemeen zwemmen naar de manier waarop ren we hen in ieder geval aanvaard is de dat best wordt aangegeven te geven dat ze regel koppel pakt opvoeders hebben wanneer ze in een taal zoveel mogelijk hierbij meestal de wens dat de kinderen elke een gesprekje beginnen een taal aan een taal op zich goed leren en vrezen dat het ook in die taal verder persoon diverse aanbod zal leiden tot verwarring en gaan zo helpen ze kin gemengd taalgebruik we moeten hier een deren ten volle ervarin duidelijk onderscheid maken tussen wat we gen op te doen in een van de opvoeders verwachten en wat van taal en ondersteunen ze het denken in die het taallerende kind taal andere mogelijke koppelingen zijn tijd stip en ruimte die worden beter mogelijk algemeen aanvaard is de regel koppel naarmate het taalleren naar een bewuster zoveel mogelijk een taal aan een persoon in niveau verschuift de literatuur vind je dat terug onder de 40e jaargang nummer 4 april 2011 35 als opvoeder denken we dus na over de ging zich niet alleen op woordniveau ook wijze van aanbieden van taal maar bij jonge structuren worden overgenomen het kind kinderen leggen we geen druk op het netjes zegt bijvoorbeeld ik heb gezien een hond scheiden van de talen wanneer ze zichzelf omdat het de structuur uit het Frans over uitdrukken bij kinderen is het gebruik van neemt j'ai vu un chien vooral dit laatste taalgemengde uitingen normaal de hou vraagt soms extra aandacht de aanpak blijft wer 1997 formuleert het als volgt twee afhankelijk van de leeftijd talig opgroeiende kinderen zijn erg gevoelig voor de sociolinguïstische normen die er meertalige kinderen maar vooral jongeren bestaan in hun omgeving wat betreft de scheppen een eigen soort taalgebruik taalkeuze het gebruik van taalge recente begrippen zijn polylingualism nor mengde uitingen is dus in de meeste geval Mann Jorgensen 2008 en metrolingualism len niet terug te voeren tot een gebrek aan Otsuji Pennycook 2010 zowel kinderen taalvaardigheid zo kan het gebeuren dat als volwassenen maken bewust en creatief in-

dien de omgeving zelf geen enkele norm gebruik van hun meertaligheid stel dat je stelt en de talen sterk mengt het kind er enkele kinderen op de speelplaats druk in niet in lukt de talen te scheiden we kunnen het frans hoort praten courant verschijnsel zelfs verder gaan taalgemengde uitingen in brussel en opeens zegt een van de wijzen op een creatief proces van trial and turkse kinderen zwijg tegen een turks klas error sommige onderzoekers wijzen er zelfs genootje en maakt daarbij een verwijtende op dat het uitblijven van deze uitingen een tongklik typisch voor turks het kind doet indicatie kan zijn voor een taalstoornis dat niet omdat het niet tais toi kan zeg gen maar omdat de door haar gekozen we willen hierbij nog het onderscheid expressievorm volgens haar meer effect maken tussen twee processen bij simultane scoort ze kunnen dus de talen wel geschei meertaligheid waarbij de kinderen van bij den gebruiken maar willen door specifieke de start meerdere talen tegelijk leren situ woorden en uitdrukkingen een bepaald doel eert taalmenging zich veelal op woordni bereiken dat is een normaal gebeuren veau en verdwijnt spontaan bij successieve wanneer een leerling talen sterk blijft men meertaligheid waarbij de nieuwe taal haar gen heeft dat vaak ook te maken met het intrede doet nadat de eerste stappen in de aanbod thuis moedertaal al zijn gezet situeert taalmen tips voor in de klas en voor ouders in de school en klas moeten we rekening houden met het toenemend vermogen van kinde ren om bewust te kiezen voor een taal en talen te scheiden van elkaar afspraken rond het gebruik van het nederlands in het kader van een goed schooltaal beleid bezinnen heel wat leerkrachtenteams zich over het verplicht gebruik van het nederlands door de leerlingen heel wat positieve motieven vormen hier de drijfveer extra oefenkansen bieden nederlands buiten de klas op speelse en communicatieve manier gebruiken vermijden dat bepaalde kinderen zich buitengesloten voelen welk beleid er ook wordt uitgestippeld we kunnen niet om het ontwikkelingsproces heen april 2011 nummer 4 40e jaargang 36 kleuters kunnen nog niet continu bewust kiezen voor de taal die ze gebruiken bij een opmerking spreek nederlands gaan ze stilaan wel begrijpen wat de juf wil maar even later nemen onbewuste processen het weer over en gaan ze rustig verder in het turks spaans frans bij kleuters zorgen we zelf vooral voor een goed aanbod en bij de 4 5 jarigen kunnen we stilaan evolueren naar momenten waarop we samen proberen alles in het nederlands te zeggen met vooral veel positieve bekrachtiging in de lagere school kunnen we stilaan evolueren naar meer afspraken rond de gekozen taal maak regels steeds bespreekbaar alleen als je kinderen ervoor weet te motiveren hebben taalregels een positief effect en leiden ze niet tot een verborgen taalstrijd in de lagere school leggen we ook de nadruk op de sociale aspecten van taalkeuze erop let ten dat je niemand uitsluit door je taalgebruik durven opkomen voor je taalkeuze maar ook andere talen positief kunnen accepteren aanvaard dat meertaligheid nieuwe taalfenomenen met zich meebrengt en nieuwe soorten taalgebruik we kunnen dus niet elke vorm van taalgemengd gebruik als foutief en teken van onkunde beoordelen integendeel het vergt bepaalde intelligentie en creativiteit het is wel belangrijk om dergelijk taalgebruik zeker in de lagere school en bij jongeren regelmatig ter sprake te brengen vragen zoals waarom doen we het en in welke situaties kan dit komen hier aan bod wees dus niet direct afwijzend voor fenomenen

zoals languaging bespreek wel in welke contexten dergelijk taalgebruik al dan niet gepast is meertalig opgroeien blijft vermoedend functioneer zelf eens een dag in een taal die niet je moedertaal is en je zal al snel merken dat dit extra energie vraagt hou er dus rekening mee dat ook bij meertalige leerlingen de boog niet steeds gespannen kan staan schep momenten waarop er geen taaldruk is ontspannen muziek beluisteren en even geen taal aanbieden een moment waarop iedereen mag spreken wat hij wil ouders moeten natuurlijk hun kinderen maximaal ondersteunen in het proces om in verschillende talen te kunnen functioneren overleg als partners hoe je dit wil aanpakken en volg samen hoe dit verder verloopt het is vaak een hulp voor het kind wanneer een taal wordt gekoppeld aan een persoon indien dat niet kan mag deze aanpak echter niet kosten wat kost aan de ouders worden opgedrongen het is dan beter dat men probeert in een gesprekje niet van taal te wisselen zo geef je als ouder je kind de kans situaties ten volle in een taal te beleven ouders moeten soms worden gerustgesteld in het gebruik van taalgemengde uitingen van hun kinderen plotse veranderingen moeten worden vermeden nooit dwingen tot spreken in een bepaalde taal ouders spreken consequent hun moedertaal maar reageren positief op elke expressie van het kind geduld is de gouden regel informeer ouders over de afspraken op school en klasniveau

40e jaargang nummer 4 april 2011 37 taalontwikkeling en de impact taal als ambitieus met hoge prestige van emoties en attitudes en solidarity bestempelt men ze als vriendelijk genereus mooi vaak wordt de relatie tussen taal en emotie onderschat het is een belangrijke attitude tegenover meertaligheid en motor in het leerproces die op allerlei manieren multiculturaliteit voelt men zich onrustig wordt beïnvloed wanneer ouders bij comfortabel bij meertaligheid dan zal voorbeeld zelf voortdu dat op de eerste plaats een invloed hebben aanhalen dat het ben op de houding tegenover de min nederlands toch wel een derheidstalen een positieve houding vaak wordt heel moeilijke taal is tegenover meertaligheid wordt ook de relatie tussen heeft dat effect op de beïnvloed door de wijze waarop een taal en houding van het kind maatschappij zich opstelt tegenover emotie onderschat tegenover die taal het multiculturaliteit zelfde gebeurt wanneer leerkrachten voortdurend attitude en identiteit taal en cultuur zeggen dat het niet goed is turks te praten kunnen op verschillende manieren met een kind dat een taal als vreemd en bedreigend elkaar verbonden zijn zo vindt 70 van gend blijft aanvoelen stelt zich onvoldoende de nederlandse emigranten het belang open voor het leerproces rijk de familie cohesie de hollandse gezelligheid te behouden maar slecht gibbons en ramirez 2004 gaan in op de 5 is gehecht aan taalbehoud voor impact hiervan bij sprekers van een minder canadezen die hun land verlaten daaren heidstaal iedereen ontwikkelt attitudes en tegen blijkt taalbehoud belangrijker dan overtuigingen ten aanzien van de talen die de culturele achtergrond de identificatie men spreekt en dat kan het taal en taal met de minderheidsgroep enerzijds de behoud beïnvloeden vooral bij minder meerderheidscultuur anderzijds en of heidstaal zal de invloed van de houding positieve banden met beide gemeen tegenover de thuistaal en de eigen gemeenschappen beïnvloeden de taalvaardigheid vaak meer uitgesproken zijn positief of heid een moderne notie stelt dat identiteit negatief en dus een rol spelen de meerderheid taal is met andere woorden het heidstaal

kan vaak niet worden verworpen spreken van talen beïnvloedt de identiteit omdat ze een vereiste is voor het functioneren teitsontplooiing en een persoon construeert in de maatschappij toch zullen ook hier altijd vaak een meervoudige identiteit tudies het leerproces mee bepalen ten slotte zal ook de houding tegenover meertaligheid emoties en attitudes rond taal werken in op en multiculturaliteit zijn invloed hebben het leerproces via de motivatie zoals we boven reeds beschreven wordt de impact we bespreken hier kort enkele dimensies van de motivatie groter naarmate de kind van attitudes en taal leren ouder worden en bewust taal open men naargelang men gedreven wordt door attitude tegenover een bepaalde taal een eerder instrumentele motivatie dan wel tegenover een taal die men spreekt of een intrinsieke motivatie zal dat het leren hoort ontwikkelt men een houding die van taal beïnvloeden kinderen die het vaak verwijst naar status ziet men de nederlands alleen ervaren als schooltaal en april 2011 nummer 4 40e jaargang 38 het goed presteren in de klas instrument emoties kunnen bespreekbaar worden teel ontwikkelen vaak slechts moeizaam gemaakt en attitudes kan je vormen van communicatieve vaardigheden zelfsprekend bepaalt de leeftijd in welke mate thema s kunnen worden opgenomen wanneer we voorzichtig met taal en emo op jonge leeftijd moeten we vooral trachten ties willen omgaan resulteert dat nogal aan te voelen of basisgevoelens zoals angst eens in de houding we zullen de kinderen en onzekerheid een rem vormen voor het maar laten doen actief omgaan met dit leerproces in de lagere school gaan we best gegeven is vaak een veel betere boodschap dieper op dit thema in tips voor in de klas en voor ouders zorg ervoor dat alle betrokkenen vanuit een positieve ingesteldheid het gebruik van de eigen taal en het nederlands stilaan een plaats kunnen geven zoals reeds eerder gezegd kan er bij de jongste kleuters nog niet regulerend worden opgetreden of toch niet op bewust niveau hier staat welbevinden centraal naast het aanbieden van een goed model vanuit het geven van een plaats aan de eigen taal kan men groeien naar afspraken rond het gebruik van het nederlands dat kan al van in de tweede kleuterklas al blijft vrij spel nog vaak een te moeilijk moment men werkt best met oefenmomenten vanaf de derde kleuterklas kan men streven naar in de klas spreken we nederlands met nu en dan een eigen taal babbelmoment zorg dat het talenverkeer op school steeds een bespreekbaar thema blijft waarin men ook stilaan inzicht verwert in het eigen taalleerproces en sociale communicatievaardigheden doe met je leerlingen eens een associatiespel en laat ze alle talen die ze kennen en horen in hun omgeving associëren met begrippen die ze erbij zou plaatsen moeilijk leuk lelijk raar enz het geeft je als leerkracht heel wat inzicht en stof tot spreken maak gebruik van talensensibilisering als methodiek om een positieve attitude ten opzichte van andere talen en culturen te bevorderen van in de kleuterklas de thuistaal kan op sommige momenten constructief worden ingeschakeld in het leer proces wanneer leerlingen bijvoorbeeld in hun thuistaal opzoekwerk verrichten om dat dan te verwerken in een nederlandstalige opdracht heeft dat verschillende positieve effecten leerlingen worden meer en meer functioneel meertalig en ervaren het als positief dat hun omgeving dit erkent zorg voor leuke zinvolle contexten waarin communicatie ook de meer persoonlijke in het nederlands centraal staat contact met leeftijdsgenoten is hierbij erg belangrijk ouders moeten van het meertalig op-

groeien een gesprekstema met de kinderen kunnen maken ouders hebben vanzelfsprekend een taak wat het opbouwen van een positieve attitude en emotionele context betreft en wel voor elke taal die ze het kind wensen te leren vaak is er nood aan ondersteuning op dit vlak 40e jaargang nummer 4 april 2011 39

testen en evalueren ontwikkeling vraagt sowieso tijd op heel jonge leeftijd heeft meten weinig zin meertalig opgroeien betekent voor elk kind iets anders en het is dan ook moeilijk om een beeld krijgen van de taalontwikkeling niet te zeggen onmogelijk en het inschatten van mogelijke problemen lijkt abstractie te maken gebeurt via gesprekken met de ouders vaak van de realiteit waarin digheidstoetsen die na gaan in hoeverre leer taalontwikkeling het kind opgroeit en met lingen school taal kunnen begrijpen en vraagt sowieso tijd een test een objectieve gebruiken en observaties met ruime aan op heel jonge correcte inschatting te dacht voor meer algemene communicatie leeftijd heeft maken van de taal van vaardigheden het zou ons te ver brengen meten weinig zin een kind terecht worden om in dit kader de hele problematiek van er heel wat vragen testen en meten te gaan bepreken iedereen gesteld over de zinvol voelt aan dat dat zeker bij meertalige kinde heid van testen op jonge leeftijd meten we ren niet vanzelfsprekend is enkele alge wel wat we willen meten kunnen proble mene richtlijnen kunnen hier wel worden men al gevat worden en kan dat zonder dat geformuleerd we zicht hebben op de thuistaal taalont tips voor in de klas en voor ouders beschouw ouders zeker bij jonge kinderen als eerste informatiebron en hoofdrolspelers in de taalontwikkeling van hun kind ouders zijn een belangrijke bron van informatie hun zorgen hun vergelijking met broers zussen leeftijdsgenoten blijkt een grote corre latie te hebben met test-gegevens wanneer we bij een kind moeilijkheden vaststellen zal de extra ondersteuning moeten komen van zowel ouders school en eventueel ande ren zorg voor een goed leerlingenvolgsysteem met ruime aandacht voor communicatievaar digheden besef dat een kind niet kan kennen wat het niet heeft geleerd dat vraagt klasoverschrijdende leerlijnen tracht taalontwikkeling niet alleen te omschrijven in termen van wat er nog niet is maar ook in termen van vooruitgang het is belangrijk te weten welke weg een kind heeft afgelegd in sommige situaties is professionele hulp aangewezen binnen de hulpverlening gaat men vooral trachten te bepalen of een taalachterstand wordt veroorzaakt door een tekort aan ervaring met het nederlands dan wel of het effectief om een taalstoornis gaat in dat laatste geval zullen alle talen dus ook de moedertaal moeilijker worden verworven men gaat dus de taalleercapaciteit proberen in te schatten ook in het secundair onderwijs gebeurt het dat meertalige leerlingen met dyslexie of een taalstoor nis nog steeds worden bekeken als kinderen die gewoon slecht nederlands kennen omdat het hun tweede derde taal is april 2011 nummer 4 40e jaargang 40 besluit ren dat moeten we ook wat taalontwikke ling betreft te allen tijde vermijden via onze projecten doen we heel wat erva ring op die we hier trachtten te formuleren in de loop van dit artikel werden heel wat in algemene tips voor al wie kinderen suggesties en tips geformuleerd toch opvoedt in een meertalige context tot slot mogen we zeker niet het gevoel krijgen dat willen we hierbij nog de volgende opmer kinderen en jongeren ondersteunen in hun king maken ramaekers en suissa 2010 taalontwikkeling een uiterst delicaat proces plaats en kanttekeningen bij de verweten is

waarin we rigoureuze regels moeten vol schappelijking van de ouder kindrelatie
gen vanuit onze intuïtie doen we meestal steeds meer wordt opvoeden gezien als
een spontaan waar kinderen nood aan hebben taak die om een goed opgezet plan
vraagt dat geldt zowel voor leerkrachten als voor met een afgelijnde aanpak boven-
dien moe ouders de aandachtspunten helpen om dit ten ouders voortdurend alert
zijn voor alles alles verder te optimaliseren voor alle wat kan wijzen op een
probleem dat brengt opvoeders is deze benadering belangrijk het gevaar met zich
mee dat ouders zich of iedereen kan kinderen en jongeren onder rigide gaan vastk-
lampen aan bepaalde over steunen in het meertalig opgroeien dat is tuigingen of
uit onzekerheid de handschoen niet uitsluitend het domein van professione in de
ring gooien en niet meer durven age len hilde de smedt integratiecentrum foyer
hilde desmedt foyer be 40e jaargang nummer 4 april 2011 41 bibliografie bosch k
e a 2005 hecht een bijzonder ouder kind school programma een pro ject van rpcz
en hco nederland de houwer a 1997 tweetalige taalverwerving stem spraak en taal-
pathologie 6 2 p 69 85 gibbons j ramirez e 2004 maintaining a minority language a
case study of hispanic teenagers clevedon multilingual matters ltd kwakernaak e
2011 van herhaling gesproken levende talen magazine 8 1 p 12 15 normann jor-
gensen j 2008 polylingual languaging around and among children and adolescents
university of copenhagen international journal of multilingualism 5 3 otsuji e pen-
nycook a 2010 metrolingualism fixity fluidity and language in flux international
journal of multilingualism 7 3 p 240 254 pancsofar n vernon feagans l 2006
mother and father language input to young children contributions to later lan-
guage development journal of applied developmental psychology 27 6 p 571 587
paradis m 1994 neurolinguistic aspects of implicit and explicit memory implicati
ons for bilingualism and second language acquisition in n ellis red implicit and ex-
plicit learning of languages london academic press p 393 419 paradis m 1998 lan-
guage and communication in multilinguals in b stemmer h a withaker red hand-
book of neurolinguistics san diego academic press p 418 432 ramaekers s suissa j
2010 wanneer is goed ook goed genoeg enkele kanttekeningen bij de verweten-
schappelijking van de ouder kindrelatie signaal 19 72 p 4 21 singleton d ryan l
2004 language acquisition the age factor in second language acquisition 9 2nd edi-
tion clevedon multilingual matters ltd april 2011 nummer 4 40e jaargang